

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ

03 вересня 2026 р.

Київ

№ 10-рк

Міністерство енергетики України

Про надання рекомендацій щодо
здійснення заходів, спрямованих
на розвиток підприємництва та конкуренції

1. ПРЕДМЕТ РЕКОМЕНДАЦІЙ

- (1) Щодо запровадження на нормативно-правовому рівні механізму врахування та реалізації оператором системи передачі електричної енергії та операторами систем розподілу електричної енергії висновків центрального органу виконавчої влади, що здійснює державний нагляд (контроль) у галузі електроенергетики, щодо технічного обґрунтування вимог технічних умов на приєднання та їх відповідності вимогам законодавства, передбачивши порядок реагування оператора системи передачі електричної енергії та операторів систем розподілу електричної енергії на такі висновки, механізми контролю за їх неврахуванням, а також правові наслідки їх безпідставного неврахування, якщо це призводить до створення бар'єрів доступу на ринки надання послуг з приєднання до системи передачі та систем розподілу електричної енергії.

2. ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ДЛЯ НАДАННЯ РЕКОМЕНДАЦІЙ

- (2) Відповідно до частини першої статті 3 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» основним завданням Антимонопольного комітету України є *участь у формуванні та реалізації конкурентної політики в частині здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції на засадах рівності суб'єктів господарювання перед законом та пріоритету прав споживачів, запобігання, виявлення і припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції.*
- (3) Згідно з частиною третьою статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» у сфері формування та реалізації конкурентної політики, сприяння розвитку конкуренції, нормативного і методичного забезпечення діяльності Антимонопольного комітету України та застосування законодавства про захист економічної конкуренції Антимонопольний комітет України має повноваження, зокрема *надавати обов'язкові для розгляду рекомендації та вносити до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, установ, організацій, суб'єктів господарювання, об'єднань пропозиції щодо здійснення заходів, спрямованих на обмеження монополізму, розвиток підприємництва і конкуренції, запобігання порушенням законодавства про захист*

економічної конкуренції, а також щодо припинення дій або бездіяльності, які можуть мати негативний вплив на конкуренцію.

3. ОРГАН ВЛАДИ, ЯКОМУ НАДАЮТЬСЯ РЕКОМЕНДАЦІЇ

- (4) Формування та реалізацію державної політики в електроенергетиці здійснюють Кабінет Міністрів України, *центральный орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в електроенергетичному комплексі*, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері нагляду (контролю) в галузі електроенергетики, Регулятор та інші органи державної влади відповідно до законодавства (частина друга статті 5 Закону України «Про ринок електричної енергії» (далі – Закон).
- (5) Відповідно до частини першої та другої статті 1 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» та пункту 1 параграфа 1 розділу 1 Регламенту Кабінету Міністрів України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 року № 950 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 09 листопада 2011 року № 1156) (далі – Регламент КМУ), Кабінет Міністрів України є вищим органом у системі органів виконавчої влади, який здійснює виконавчу владу безпосередньо та через міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Раду міністрів Автономної Республіки Крим і місцеві держадміністрації, спрямовує, координує та контролює діяльність зазначених органів.
- (6) Забезпечення формування та реалізації державної політики у сферах, віднесених до компетенції Кабінету Міністрів України, здійснюється міністерствами шляхом, зокрема, розроблення проєктів законодавчих актів, інших актів законодавства, здійснення контролю за виконанням прийнятих актів (пункт 1 параграфа 3¹ розділу 1 Регламенту КМУ).
- (7) У Положенні про Міністерство енергетики України, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 17 червня 2020 року № 507, передбачено, що Міністерство енергетики України відповідно до покладених на нього завдань, зокрема, узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України і вносить їх в установленому порядку на розгляд Кабінету Міністрів України.

4. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

- (8) Ринок електричної енергії функціонує на конкурентних засадах, крім діяльності суб'єктів природних монополій, з обмеженнями, встановленими Законом (частина перша статті 3 Закону).
- (9) Функціонування ринку електричної енергії здійснюється на принципах, зокрема, захисту прав та інтересів споживачів, недискримінаційного і прозорого доступу до системи передачі та систем розподілу (частина друга статті 3 Закону).
- (10) *Приєднання електроустановки (далі – приєднання)* – надання замовнику оператором системи передачі або оператором системи розподілу *послуги із створення технічної можливості для відбору та/або відпуску в точці приєднання електроустановки замовника відповідної потужності з/до електричних мереж системи передачі або системи розподілу (у тому числі новозбудованих) електричної енергії необхідного обсягу з дотриманням показників її якості та надійності* (далі разом – послуги з приєднання

електроустановок замовника до системи передачі або систем розподілу) (пункт 145 частини першої статті 1 Закону).

- (11) *Послуга з приєднання електроустановок замовника до системи передачі та системи розподілу є платною послугою та надається оператором системи передачі або оператором системи розподілу відповідно до договору про приєднання (частина третя статті 21 Закону).*
- (12) *Порядок приєднання до електричних мереж оператора системи передачі та операторів систем розподілу визначається кодексом системи передачі та кодексом систем розподілу і має бути прозорим, забезпечувати ефективне та недискримінаційне приєднання до системи передачі та систем розподілу (частина четверта статті 21 Закону).*
- (13) Кодекс системи передачі та Кодекс систем розподілу, затверджені постановами Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 14.03.2018 № 309 та № 310 відповідно (далі – Кодекс системи передачі та Кодекс систем розподілу), визначають, зокрема, умови та порядок доступу до системи передачі / системи розподілу, умови та порядок приєднання до системи передачі / системи розподілу, у тому числі порядок гнучкого приєднання та його особливості.
- (14) *Технічні умови на приєднання – комплекс умов та вимог до інженерного забезпечення об'єкта замовника, заявленого до приєднання до електричних мереж, що повинні відповідати його розрахунковим технічним і технологічним параметрам та меті приєднання (виробництво, розподіл, споживання електричної енергії, зберігання енергії), та є невід'ємним додатком до договору про приєднання (підпункт 278 пункту 1.4 розділу I Кодексу системи передачі та пункт 2.1 розділу II Кодексу систем розподілу).*
- (15) Згідно з Кодексом системи передачі *замовник* – фізична особа, у тому числі фізична особа-підприємець, або юридична особа, яка письмово повідомила оператора системи передачі про намір приєднати до системи передачі збудовані, реконструйовані чи технічно переоснащені електроустановки, що призначаються для виробництва, або перетворення чи розподілу, або споживання електричної енергії, або зберігання енергії (підпункт 76 пункту 1.4 глави 1 розділу I Кодексу системи передачі).
- (16) Відповідно до Кодексу систем розподілу *замовник послуги з приєднання (замовник)* – фізична або юридична особа, яка письмово або іншим способом, визначеним цим Кодексом, повідомила оператора системи розподілу про намір приєднати до електричних мереж новозбудовані електроустановки або змінити технічні параметри діючих електроустановок внаслідок реконструкції чи технічного переоснащення (пункт 2.1 розділу II Кодексу систем розподілу).
- (17) **Отже, споживачами послуг з приєднання є фізичні особи, у тому числі фізичні особи-підприємці, або юридичні особи, які замовляють послуги з приєднання їх електроустановок до системи передачі та систем розподілу.**
- (18) *Оператор системи передачі* – юридична особа, відповідальна за експлуатацію, диспетчеризацію, забезпечення технічного обслуговування, розвиток системи передачі та міждержавних ліній електропередачі, а також за забезпечення довгострокової спроможності системи передачі щодо задоволення обґрунтованого попиту на передачу електричної енергії (пункт 111 частини першої статті 1 Закону).

- (19) *Оператор системи розподілу* – юридична особа, відповідальна за безпечну, надійну та ефективну експлуатацію, технічне обслуговування та розвиток системи розподілу і забезпечення довгострокової спроможності системи розподілу щодо задоволення обґрунтованого попиту на розподіл електричної енергії з урахуванням вимог щодо охорони навколишнього природного середовища та забезпечення енергоефективності (пункт 112 частини першої статті 1 Закону).
- (20) Відповідно до частини першої статті 5 Закону України «Про природні монополії» діяльність з передачі електричної енергії та розподілу електричної енергії належить до діяльності, яку здійснюють суб'єкти природної монополії.
- (21) У частині першій статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» визначено, зокрема, що суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо на цьому ринку в нього немає жодного конкурента.
- (22) **Таким чином, оператор системи передачі та оператори систем розподілу є суб'єктами природної монополії на ринках надання послуг з передачі електричної енергії та розподілу електричної енергії відповідно, а отже, не мають жодного конкурента в межах визначених ліцензіями Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – Регулятор, НКРЕКП), територій провадження господарської діяльності з передачі та розподілу.**
- (23) З огляду на зазначене оператор системи передачі та оператори систем розподілу мають ознаки таких, що займають монопольне (домінуюче) становище на ринках послуг з приєднання до системи передачі та систем розподілу в межах визначених ліцензіями Регулятора територій провадження господарської діяльності з передачі та розподілу відповідно.
- (24) Державний нагляд (контроль) в електроенергетиці здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері нагляду (контролю) в галузі електроенергетики, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через відповідного міністра згідно із законодавством (частина перша статті 9 Закону).
- (25) Предметом державного енергетичного нагляду в електроенергетиці є господарська діяльність, пов'язана з виробництвом, передачею, розподілом електричної енергії, зберіганням енергії, а також з використанням енергії для власних потреб учасниками ринку (крім споживачів, не віднесених до особливої групи споживачів) в частині технічної експлуатації електричних станцій і мереж, енергетичного обладнання, випробування та ремонту електроустановок і мереж, виконання робіт з проєктування електроустановок і мереж (частина друга статті 9 Закону).
- (26) На виконання абзацу п'ятого пункту 16 розділу XVII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону (в редакції Закону від 13.04.2017) Кабінет Міністрів України провів реорганізацію Державної інспекції з експлуатації електричних станцій і мереж та Державної інспекції з енергетичного нагляду за режимами споживання електричної і теплової енергії шляхом утворення центрального органу виконавчої влади, що здійснює державний нагляд (контроль) в галузі електроенергетики, – Державної інспекції енергетичного нагляду України (далі – Держенергонагляд).
- (27) Постановою від 14 лютого 2018 року № 77 «Деякі питання Державної інспекції енергетичного нагляду України» Кабінет Міністрів України затвердив Положення про

Державну інспекцію енергетичного нагляду України (далі – Положення), яким визначив завдання і повноваження Держенергонагляду.

- (28) За письмовим зверненням заявника Держенергонагляд має право надавати висновок щодо технічного обґрунтування вимог технічних умов на приєднання, їх відповідності чинним нормам та правилам (далі – Висновок / Висновки) (пункт 10 частини п'ятої статті 9 та частини двадцять другої статті 21 Закону, підпункт 18 пункту 6 Положення).
- (29) *Форму Висновку Держенергонагляду затверджено наказом Міністерства енергетики України від 20 липня 2022 року № 243 «Про затвердження форм висновків Держенергонагляду щодо технічної обґрунтованості вимог технічних умов на приєднання до електричних мереж та когенераційних установок до теплових мереж, їхньої відповідності нормам та правилам», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 02 серпня 2022 року за № 872/38208.*
- (30) Кодексом систем розподілу передбачена процедура взаємодії між Держенергонаглядом, замовниками та операторами систем розподілу щодо отримання Висновку (пункт 4.5.10 глави 4.5 розділу IV Кодексу системи розподілу).
- (31) У разі якщо Висновком встановлена необґрунтованість вимог технічних умов на приєднання, оператор системи розподілу вживає заходів для виконання Висновку шляхом внесення відповідних змін до технічних умов на приєднання або у разі наявності обґрунтованих зауважень до виданого Висновку звертається з відповідним обґрунтованим зверненням до Держенергонагляду із посиланням на вимоги чинних нормативно-правових або нормативно-технічних документів.
- (32) Держенергонагляд опрацьовує звернення оператора системи розподілу та повідомляє оператора системи розподілу і замовника з відповідним обґрунтуванням про внесення змін до Висновку або залишення його без змін.
- (33) Оператор системи розподілу має внести відповідні зміни до технічних умов на приєднання на виконання Висновку Держенергонагляду або протягом 14 календарних днів в установленому законодавством порядку звернутися до суду щодо обґрунтованості виданого Держенергонаглядом Висновку.
- (34) У цьому разі остаточне рішення щодо виконання Висновку Держенергонагляду щодо технічної обґрунтованості вимог технічних умов на приєднання приймається після прийняття судом відповідного рішення.
- (35) Водночас наявність зазначеної процедури не забезпечує здійснення Держенергонаглядом контролю за виконанням Висновку та не встановлює механізму притягнення оператора системи розподілу до відповідальності саме за невиконання або неналежне виконання такого Висновку.
- (36) ***Тобто Законом та Положенням Держенергонагляду надані виключні повноваження щодо встановлення обґрунтованості або необґрунтованості вимог технічних умов на приєднання операторів системи, а також їх відповідності чинним нормам та правилам, що реалізуються шляхом надання відповідного Висновку.***
- (37) Водночас чинне законодавство не встановлює належного забезпечення механізму врахування та реалізації Висновку Держенергонагляду, який би передбачав обов'язок операторів систем виконання Висновку, контроль за його виконанням та відповідальність за невиконання або неналежне виконання.

5. ОБСТАВИНИ, ВСТАНОВЛЕНІ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АНАЛІЗУ ОТРИМАНОЇ ВІД ДЕРЖЕНЕРГОНАГЛЯДУ ІНФОРМАЦІЇ

- (38) За інформацією Держенергонагляду (лист від 06.04.2026 № 7/5.1-5711-26 (вх. № 7-07/5203 від 06.04.2026)), відповідно до Положення Держенергонагляд є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра енергетики та який реалізує державну політику у сфері нагляду (контролю) у галузях електроенергетики та теплопостачання, а також на ринку природного газу та не є суб'єктом нормотворення.

Згідно зі статтею 9 та частиною двадцять другою статті 21 Закону та Положенням повноваження Держенергонагляду обмежуються, зокрема, наданням Висновків.

Законодавством не передбачено надання Держенергонагляду повноважень щодо примусового забезпечення виконання операторами систем Висновків, за винятком випадків, прямо встановлених законом.

При цьому Висновки Держенергонагляду за своєю правовою природою не є актами індивідуальної дії примусового характеру, не передбачають автоматичного виникнення обов'язку їх безумовного виконання поза процедурою судового контролю, не можуть розглядатися як інструмент прямого регуляторного впливу на поведінку суб'єктів господарювання.

Відповідно до Кодексу систем розподілу оператор системи розподілу зобов'язаний або врахувати Висновок Держенергонагляду, або оскаржити його у судовому порядку.

Таким чином, остаточне вирішення спору щодо обґрунтованості вимог технічних умов належить до компетенції суду.

Держенергонагляд не має повноважень щодо примусового забезпечення виконання Висновків, окрім випадків, прямо передбачених законом.

Відповідно до статті 77 Закону учасники ринку несуть відповідальність за порушення законодавства у сфері енергетики.

Законодавством у сфері функціонування ринку електричної енергії не передбачено відповідальності операторів систем саме за невиконання Висновків Держенергонагляду.

Відповідальність може наставати у разі порушення ліцензійних умов, нормативно-правових актів (із застосуванням заходів впливу Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, відповідно до норм Закону).

Держенергонагляд може реалізовувати право на звернення до суду у випадках, визначених законодавством, та не наділений відповідними повноваженнями щодо оскарження дій операторів систем до суду щодо невиконання ними Висновків.

- (39) Крім зазначеного, листами від 06.04.2026 № 7/5.1-5711-26 (вх. № 7-07/5203 від 06.04.2026) та від 04.05.2026 № 7/5.1-7875-26 (вх. № 7-07/6726 від 04.05.2026) Держенергонагляд надав Антимонопольному комітету України (далі – Комітет) інформацію щодо невиконання Висновків операторами систем ((Інформація, доступ до якої обмежено) та (Інформація, доступ до якої обмежено)).

- (40) Як свідчить аналіз Висновків, за результатами розгляду звернень замовників Держенергонагляд встановив, що переважна більшість вимог (*Інформація, доступ до якої обмежено*) та (*Інформація, доступ до якої обмежено*) щодо параметрів приєднання, визначення джерел електропостачання, точок забезпечення потужності, точок приєднання та меж балансової належності є технічно обґрунтованими та відповідають вимогам законодавства.
- (41) Зауваження Держенергонагляду стосувалися окремих додаткових вимог, які покладали на замовників обов'язок виконання заходів, не підтверджених належним технічним та нормативним обґрунтуванням.
- (42) Так, у висновках від 26.05.2023 № 14, від 22.06.2023 № 23, від 04.07.2023 № 24, від 24.07.2023 № 27, від 01.08.2023 № 28, від 27.11.2023 № 68, від 04.04.2024 № 13, від 18.04.2024 № 14 Держенергонагляд встановив, що (*Інформація, доступ до якої обмежено*) **включало до технічних умов вимоги щодо забезпечення дотримання охоронних зон повітряних ліній електропередачі, що фактично зумовлювало необхідність перенесення електричних мереж або виконання інших додаткових технічних заходів за рахунок замовників.**
- (43) Водночас відповідно до пункту 4.1.8 глави 4.1 розділу IV Кодексу систем розподілу послуга з приєднання надається з дотриманням вимог, зокрема, Правил охорони електричних мереж, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2022 року № 1455 (далі – Правила).
- (44) У зазначених висновках Держенергонагляд вказав, що оператори систем вправі встановлювати відповідні вимоги лише за умови належного документального підтвердження факту порушення вимог Правил.
- (45) Таке підтвердження має включати, зокрема, *акти фіксації порушень із графічними матеріалами, розрахунки та технічні обґрунтування, виконані на підставі проєктної та топографо-геодезичної документації. Саме ці документи повинні підтверджувати необхідність покладення на замовника відповідних додаткових обов'язків.*
- (46) Разом із тим у проаналізованих Висновках Держенергонагляд встановив **відсутність належних доказів, які б підтверджували необхідність застосування таких вимог.**
- (47) Зокрема, (*Інформація, доступ до якої обмежено*) не надало актів фіксації порушень, графічних матеріалів, відповідних технічних розрахунків, а також документів, що ґрунтуються на проєктній та топографо-геодезичній документації.
- (48) За таких обставин вимоги щодо перенесення електричних мереж або виконання інших заходів не були належним чином обґрунтовані.
- (49) Також Держенергонагляд встановив, що в окремих випадках (*Інформація, доступ до якої обмежено*) **не підтвердило правового режиму земельних ділянок, на яких розташовані об'єкти електричних мереж, і не надало матеріалів проєктів землеустрою щодо їх відведення.**
- (50) **Відсутність таких документів не дає можливості належним чином встановити межі охоронних зон та перевірити правомірність застосування відповідних обмежень згідно із Законом України «Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів».**

- (51) Також у висновку від 26.03.2023 № 14 Держенергонагляд вказав *(Інформація, доступ до якої обмежено)* на непослідовність підходів до застосування ним відповідних вимог, оскільки зафіксовано випадки, коли аналогічні об'єкти за подібних технічних умов були приєднані до електричних мереж без вимог щодо перенесення мереж або виконання додаткових технічних заходів.
- (52) Це свідчить про відсутність єдиного підходу до визначення необхідності застосування таких вимог та ставить під сумнів їх об'єктивну доцільність.
- (53) Крім того, Держенергонагляд встановив випадок включення до технічних умов для побутового споживача вимоги щодо компенсації реактивної потужності, яка не передбачена нормативно-правовими актами для відповідної категорії споживачів. Зазначена вимога була визнана необґрунтованою, після чого *(Інформація, доступ до якої обмежено)* вилучило її з технічних умов за результатами розгляду висновку Держенергонагляду від 27.11.2023 № 68.
- (54) Аналіз висновків Держенергонагляду від 08.08.2023 № 33 та від 25.10.2023 № 53 свідчить про наявність системної проблеми у практиці формування *(Інформація, доступ до якої обмежено)* технічних умов на приєднання до електричних мереж, яка полягає у включенні до них вимог щодо реконструкції його об'єктів електричних мереж (зокрема заміни силових трансформаторів).
- (55) У зазначених висновках Держенергонагляд встановив, що *(Інформація, доступ до якої обмежено)* не підтвердило необхідності реконструкції підстанцій відповідними розрахунками резерву потужності, а наведені ним показники завантаження електричних мереж або суперечили затвердженім НКРЕКП планам розвитку системи розподілу на 2022–2026 та 2024–2028 роки, відповідно до яких величини навантаження підстанції є суттєво нижчими за ті, які були використані *(Інформація, доступ до якої обмежено)* для обґрунтування необхідності реконструкції, або не були підтверджені належними технічними розрахунками.
- (56) Крім того, встановлено невідповідність технічних умов вимогам Закону та Порядку тимчасового приєднання електроустановок до системи розподілу у період дії в Україні воєнного стану, затвердженого постановою НКРЕКП від 26.03.2022 № 352 «Про особливості тимчасового приєднання електроустановок до системи розподілу у період дії в Україні воєнного стану», оскільки ці умови не містили інформації щодо специфікації обладнання, необхідного для виконання будівельно-монтажних робіт в електричних мережах оператора системи розподілу від точки забезпечення потужності до точки приєднання.
- (57) Разом із тим відповідно до пункту 10 частини п'ятої статті 9 Закону Держенергонагляд уповноважений лише надавати висновок щодо технічної обґрунтованості вимог технічних умов на приєднання та їх відповідності вимогам законодавства. Водночас чинне законодавство не встановлює механізму виконання Висновків Держенергонагляду, який передбачає обов'язок операторів систем приводити технічні умови на приєднання у відповідність до Висновків, здійснення контролю за їх виконанням та відповідальність у разі їх невиконання або неналежного виконання.
- (58) За таких умов після встановлення Держенергонаглядом необґрунтованості окремих вимог технічних умов оператори систем не зобов'язані привести такі технічні умови у відповідність до Висновку Держенергонагляду. Це створює ризики покладення на замовників необґрунтованих додаткових фінансових та організаційних витрат,

збільшення строків приєднання, а також виникнення бар'єрів доступу до системи передачі та систем розподілу і, як наслідок, до ринків електричної енергії.

- (59) З огляду на те що оператори систем є суб'єктами природних монополій та здійснюють діяльність в умовах відсутності конкурентного середовища у межах відповідних територій провадження господарської діяльності, замовники послуг з приєднання фактично позбавлені можливості звернутися до альтернативного надавача відповідних послуг.
- (60) За таких обставин збереження операторами систем можливості застосування технічно необґрунтованих вимог до замовників послуг з приєднання може призвести до ущемлення їхніх інтересів, яке було б неможливим за умов існування значної конкуренції на відповідному ринку, що за певних обставин може містити ознаки порушення, передбаченого статтею 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції».
- (61) Водночас зазначена проблема має системний характер та обумовлена насамперед відсутністю належного нормативно-правового механізму виконання Висновків Держенергонагляду. За таких умов формування належного нормативно-правового механізму, який забезпечуватиме обов'язковість виконання Висновків Держенергонагляду, здійснення контролю за їх виконанням та відповідальність за їх невиконання або неналежне виконання, є одним із інструментів запобігання можливим порушенням законодавства про захист економічної конкуренції.
- (62) Отже, питання встановлення механізму виконання Висновків Держенергонагляду, який передбачає обов'язок операторів систем приводити технічні умови на приєднання у відповідність до Висновків, здійснення контролю за їх виконанням та відповідальність за їх невиконання або неналежне виконання, потребує нормативно-правового врегулювання.
- (63) Запровадження такого механізму забезпечить обов'язковість виконання Висновків Держенергонагляду, однакове застосування законодавства під час формування та перегляду технічних умов на приєднання, а також унеможливить системне повторення технічно необґрунтованих вимог у технічних умовах щодо інших замовників, забезпечивши єдиний підхід до їх формування. Зазначене сприятиме створенню прозорих, об'єктивних та недискримінаційних умов доступу до систем передачі та систем розподілу електричної енергії і, як наслідок, до ринків електричної енергії, запобігатиме покладенню на замовників необґрунтованих витрат і можливим порушенням законодавства про захист економічної конкуренції.
- (64) Держенергонагляд здійснює державний нагляд (контроль) у галузі електроенергетики, зокрема надає Висновки, що стосуються передусім технічних аспектів виконання вимог законодавства у сфері енергетики.
- (65) Водночас Комітет відповідно до Закону України «Про Антимонопольний комітет України» реалізує повноваження щодо забезпечення державного захисту економічної конкуренції, здійснює контроль за додержанням законодавства про захист економічної конкуренції, аналізує вплив рішень органів влади та нормативно-правового регулювання на конкурентне середовище, а також вживає заходів, спрямованих на запобігання, виявлення та припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції. Отже, оцінка Комітетом впливу відповідних вимог на стан конкуренції не замінює

технічної оцінки Держенергонагляду, а доповнює її, забезпечуючи комплексний підхід до вирішення питання.

- (66) Згідно з частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» *зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.*
- (67) Дії операторів систем щодо встановлення необґрунтованих вимог технічних умов на приєднання під час надання послуг з приєднання електроустановок замовників до системи передачі та систем розподілу можуть містити ознаки таких, що призводять до порушень законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді зловживання *монопольним (домінуючим) становищем* на ринках послуг з приєднання до системи передачі та систем розподілу в межах визначених ліцензіями Регулятора територій провадження господарської діяльності з передачі та розподілу.
- (68) Державний контроль за додержанням законодавства про захист економічної конкуренції у сферах природних монополій здійснює Комітет відповідно до його компетенції (частина друга статті 4 Закону України «Про природні монополії»).
- (69) Таким чином, запропоноване нормативно-правове врегулювання спрямоване на запровадження механізму виконання Висновків Держенергонагляду. Це забезпечить усунення технічно необґрунтованих вимог у разі їх встановлення Держенергонаглядом, зменшить ризики створення необґрунтованих бар'єрів доступу до системи передачі та систем розподілу і, як наслідок, до ринків електричної енергії та сприятиме запобіганню можливим порушенням законодавства про захист економічної конкуренції.

6. ОСТАТОЧНІ ВИСНОВКИ КОМІТЕТУ

- (70) **Отже, відсутність належного нормативно-правового регулювання, яке б зобов'язувало операторів систем виконувати Висновки Держенергонагляду, зокрема приводити технічні умови на приєднання у відповідність до них у разі встановлення необґрунтованості окремих вимог, а також визначених порядку контролю за виконанням Висновків і відповідальності операторів систем за їх невиконання або неналежне виконання створює ризики встановлення операторами систем необґрунтованих вимог у технічних умовах на приєднання, що може негативно впливати на умови доступу замовників послуг з приєднання до систем передачі та систем розподілу електричної енергії та, як наслідок, до ринків електричної енергії. Усунення зазначеної нормативно-правової неврегульованості забезпечить ефективне застосування механізму державного нагляду (контролю) у галузі електроенергетики, однакове застосування законодавства, що регулює функціонування ринків електричної енергії, мінімізує ризики повторного встановлення необґрунтованих вимог у технічних умовах щодо інших замовників, створення бар'єрів доступу до ринків електричної енергії та можливих порушень законодавства про захист економічної конкуренції.**
- (71) Відповідно до частини першої статті 3 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» основним завданням Комітету *є участь у формуванні та реалізації конкурентної політики в частині здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції на засадах рівності суб'єктів господарювання перед законом та пріоритету прав споживачів, запобігання, виявлення і припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції.*

- (72) Згідно з пунктом 5 частини третьої статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» у сфері формування та реалізації конкурентної політики, сприяння розвитку конкуренції, нормативного і методичного забезпечення діяльності Комітету та застосування законодавства про захист економічної конкуренції Комітет має повноваження, зокрема, надавати обов'язкові для розгляду рекомендації та вносити до органів влади пропозиції щодо здійснення заходів, спрямованих на розвиток підприємництва і конкуренції.

На підставі викладеного, з метою здійснення заходів, спрямованих на розвиток підприємництва та конкуренції, керуючись пунктом 5 частини третьої статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», Антимонопольний комітет України **надає Міністерству енергетики України** такі обов'язкові для розгляду

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Вжити заходів щодо запровадження механізму врахування та реалізації оператором системи передачі електричної енергії та операторами систем розподілу електричної енергії висновків центрального органу виконавчої влади, що здійснює державний нагляд (контроль) у галузі електроенергетики, щодо технічного обґрунтування вимог технічних умов на приєднання та їх відповідності вимогам законодавства, передбачивши порядок реагування оператора системи передачі електричної енергії та операторів систем розподілу електричної енергії на такі висновки, механізми контролю за їх неврахуванням, а також правові наслідки їх безпідставного неврахування, якщо це призводить до створення бар'єрів доступу на ринки надання послуг з приєднання до системи передачі та систем розподілу електричної енергії.

Про результати розгляду цих рекомендацій повідомити Антимонопольний комітет України у 90-денний строк із дня їх отримання.

Голова Комітету

Павло КИРИЛЕНКО